NORAKSTS

Lieta Nr. C27173712

SKC-61/2017
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2017. gada 24. martā

Augstākās tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Marika Senkāne,
tiesnese Inta Lauka,
tiesnesis Normunds Salenieks,

rakstveida procesā izskatīja /pers. B/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014. gada 26. marta spriedumu civillietā sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Rīgas namu pārvaldnieks" prasībā pret /pers. B/ par dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas, kā arī komunālo maksājumu parāda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk arī – SIA) „Rīgas namu pārvaldnieks" 2012. gada 14. maijā cēlusi tiesā prasību pret /pers. B/ par dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas, kā arī komunālo maksājumu parāda piedziņu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1402., 1587., 1651. pantu, 1652. panta trešo daļu, 1662., 1716., 1720., 1732., 1759., 1765., 1779., 1828. pantu, lūgusi piedzīt no atbildētājas pamatparādu 2122,95 Ls, līgumsodu 1367,92 Ls un tiesāšanās izdevumus.

Prasības pieteikumā norādīts, ka SIA „Rīgas namu pārvaldnieks" apsaimniekošanā ir daudzdzīvokļu māja /adrese/, kurā /pers. B/ pieder dzīvoklis Nr. /dzīvokļa numurs/. Puses /datums/ noslēgušas dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līgumu. Atbildētāja savas saistības nav pildījusi - izsniegtos rēķinus nav maksājusi. Atbildētājas pamatparāds par dzīvojamās mājas uzturēšanu, apsaimniekošanu un komunālajiem pakalpojumiem par laiku no 2009. gada 1. novembra līdz 2012. gada 31. martam ir 2122,95 Ls. Līgumsods 1367,92 Ls aprēķināts atbilstoši dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līguma 3.6. punktam.

[2] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2013. gada 5. septembra spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tā kā 2144 Ls /pers. B/ samaksāja pirms tiesas sēdes, SIA „Rīgas namu pārvaldnieks" labā piedzīts pamatparāds par dzīvojamās mājas uzturēšanu, apsaimniekošanu un komunālajiem pakalpojumiem 8,95 Ls un tiesas izdevumi 181,37 Ls. Noteiktas prasītājas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no nesamaksātās summas.

Prasība noraidīta daļā par pamatparāda 867,98 Ls un līgumsoda 49,92 Ls piedziņu.

No /pers. B/ prasītājas labā piedzīti tiesāšanās izdevumi kopumā 181,37 Ls, bet valsts labā - 2,30 Ls.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar SIA „Rīgas namu pārvaldnieks" iesniegto apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2014. gada 26. martā nospriedusi prasību apmierināt daļēji.

No /pers. B/ SIA „Rīgas namu pārvaldnieks" labā piedzīts parāds 2401,01 EUR, līgumsods 2388,28 EUR, valsts nodeva 195,92 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,70 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1] Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, un atbilstoši Civilprocesa likuma 432. panta piektajai daļai Civillietu tiesas kolēģija pievienojusies šā sprieduma motivācijai, ciktāl tā attiecas uz piedzītā pamatparāda apmēru un faktiskajiem apstākļiem lietas izskatīšanas brīdī.

[3.2] Pušu tiesiskās attiecības apspriežamas saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma noteikumiem. Līdz ar to pirmās instances tiesa, atzīstot /datums/ noslēgtā dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līguma 3.6. punktu par netaisnīgu un tajā paredzēto līgumsoda apmēru par nesamērīgu, nav pārkāpusi Civilprocesa likuma 10. pantu.

[3.3] Nav strīda, ka pēc prasības celšanas atbildētāja ar trim maksājumiem ir samaksājusi 2114 Ls, kā maksājuma mērķi norādot pamatparāda dzēšanu. Prasītāja maksājumus pieņēmusi bez iebildumiem. Līdz ar to pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka ir dzēšams pamatparāds par laiku no 2009. gada 1. novembra līdz 2012. gada 31. martam.

[3.4] Vērtējot Civillikuma 1843. panta redakciju, kas bija spēkā saistību nodibināšanas brīdī, un redakciju, kas stājās spēkā 2014. gada 1. janvārī, secināms, ka likumdevējs atzinis par nepieciešamu minēto Civillikuma pantu precizēt, īpaši uzsverot, ka maksājumi līgumsoda dzēšanai ieskaitāmi tikai pēc tam, kad samaksāti procenti un pamatparāds.

Dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līguma 3.6. punktā puses nav vienojušās, ka nokavētie maksājumi vispirms būtu ieskaitāmi līgumsoda dzēšanai.

Tādējādi prasītājai nebija tiesību pirms tiesas sēdes iemaksāto summu 2114 Ls ieskaitīt vispirms līgumsoda dzēšanai, uzturot prasību par pamatparāda piedziņu 867,98 apmērā.

Nav izšķirošas nozīmes apstāklim, ka atbildētāja nav izmantojusi Civillikuma 1724.[1] pantā noteiktās tiesības lūgt samazināt pieprasīto līgumsodu.

[3.5] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 418. panta pirmās daļas 3. punktu prasītāja ir pievienojusi prasības pieaugumu, norādot, ka uztur prasību pieaugušā pamatparāda apmērā, kas 2013. gada novembrī bijis 1678,49 Ls, un tādā pat apmērā lūdz piedzīt arī līgumsodu. Ņemot vērā, ka atbildētāja pielīgtās saistības pēc pirmās instances tiesas sprieduma taisīšanas turpina nepildīt un pēc pirmās instances tiesas sprieduma taisīšanas atbildētāja nav apmaksājusi nevienu no prasītājas izrakstītajiem rēķiniem, Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā, ir pamats lietas faktisko apstākļu vērtēšanai no jauna.

Atbildētāja nepilda viņai ar Dzīvokļa īpašuma likumu uzlikto pienākumu norēķināties par saņemtajiem pakalpojumiem, iebildumi pret pamatparāda pieaugumu nav celti. Ņemot vērā pirmās instances tiesas piedzīto parādu 8,95 Ls un no jauna uzkrāto pamatparāda pieaugumu, no atbildētājas piedzenams parāds 1678,49 Ls.

Līgumsods atbilstoši apsaimniekošanas līguma 3.6. punktam aprēķināts 0,15% apmērā no pamatparāda, taču prasītāja to aprobežojusi līdz pamatparāda apmēram. Tā kā atbildētāja kopš 2009. gada novembra par apsaimniekošanu un saņemtajiem pakalpojumiem ir veikusi tikai trīs maksājumus un tos pašus pēc prasības celšanas tiesā, līgumsoda apmērs no jauna uzkrātā pamatparāda apmērā ir samērīgs un proporcionāls. Šāds prasījums ir taisnīgs un atbilst dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līguma 3.6. punktam, Civillikuma 1587., 1716., 1720. pantam.

[3.7] Atbilstoši likuma „Par atjaunotā 1937. gada Civillikuma saistību tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" 21. pantam Civillikuma 1716. panta redakcija, kas stājusies spēkā 2014. gada 1. janvārī, attiecībā uz atbildētāju nav piemērojama.

[3.8] Atbildētāja /datums/ dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līgumu parakstījusi bez iebildumiem un tikai 2012. gada 21. jūnija paskaidrojumos norādījusi, ka līguma noteikumi ar viņu nav apspriesti. Minētais arguments nav pietiekams, lai atbrīvotu atbildētāju no līgumsoda pilnā apmērā.

Situācijā, kad atbildētāja savas likumiskās un līgumiskās saistības nepilda un par viņas īpašuma apsaimniekošanu un saņemtajiem pakalpojumiem nemaksā gadiem ilgi, prasītājas rīcība, pieprasot līgumsoda piedziņu, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas izpratnē nav atzīstama par pretēju labticīguma prasībām un neatbilstošu patērētāja tiesībām un pienākumiem. Šajā gadījumā piemērojams Civillikuma 1587. pants. Atbildētājai par viņai piederošā īpašuma apsaimniekošanu un saņemtajiem pakalpojumiem ir jāmaksā, jo neviens likums neuzliek prasītājai par pienākumu šos izdevumus segt.

[3.9] Atbildētājas iebildumiem, ka viņa apsaimniekošanas līgumu noslēgusi ar SIA „Rīgas centra apsaimniekotāju", nav izšķirošas nozīmes, jo saskaņā ar 2002. gada 21. oktobra pilnvarojuma līgumu, 2008. gada 10. marta un 2009. gada 27. janvāra papildvienošanos, 2010. gada 29. decembrī veikto Rīgas pašvaldības namu apsaimniekotāju apvienošanu, prasītāja ir SIA „Rīgas centra apsaimniekotājs" tiesību un saistību pārņēmēja.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu /pers. B/ iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt to daļā par līgumsoda un tiesāšanās izdevumu piedziņu.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesa ir pievienojusies pirmās instances tiesas argumentam, ka pušu tiesiskās attiecības apspriežamas saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma noteikumiem un konkrētajā gadījumā līgumsods nav atzīstams par taisnīgu. Tomēr, vērtējot vēlāk uzkrāto parādu, tiesa līgumsodu ir atzinusi par taisnīgu un pamatotu, kas ir pretrunā tiesiskās paļāvības un noteiktības principam.

Uz atbildētāju nepamatoti attiecināts Civillikuma 1716. pants redakcijā, kas bija spēkā līdz 2014. gada 1. janvārim, 1587. un 1720. pants, tā vietā bija jāpiemēro Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5. panta otrās daļas 5. punktu. Apelācijas instances tiesa pretēji minētās Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normas jēgai un būtībai iztulkojusi to par sliktu atbildētājai kā patērētājai. Turklāt minētā norma attiecas uz nepieļaujamiem līguma noteikumiem, kam ar patērētāja labticību nav sakara.

Ar apelācijas instances tiesas spriedumu no atbildētājas prasītājas labā piedzīts līgumsods 2388,28 EUR, taču sprieduma motīvu daļā šāda summa nav atrodama, tādējādi ir pārkāpta Civilprocesa likuma 189. panta trešā daļa un 432. panta otrā daļa.

[5] Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas 2015. gada 16. oktobra rīcības sēdes lēmumu sakarā ar /pers. B/ kasācijas sūdzību ierosināta kasācijas tiesvedība. Daļā par dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas, kā arī komunālo maksājumu pamatparāda 2401,01 EUR piedziņu Rīgas apgabaltiesas 2014. gada 26. marta spriedums kasācijas kārtībā nav pārsūdzēts un atbilstoši Civilprocesa likuma 434. panta pirmajai daļai ir stājies likumīgā spēkā.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473. panta pirmajā daļā, Civillietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014. gada 26. marta spriedums daļā, par kuru ierosināta kasācijas tiesvedība, ir atceļams.

[7] Lietā nav strīda par to, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1. panta izpratnē prasītāja SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" ir atzīstama par pakalpojuma sniedzēju, bet atbildētāja /pers. B/ – par patērētāju.

[7.1] Pirmās instances tiesa spriedumā pamatoti norādījusi, ka minētā likuma 6. panta pirmā daļa aizliedz pakalpojuma sniedzējam iepriekš sagatavotos līguma projektos piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.

Atbilstoši 6. panta trešajai daļai līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu.

[7.2] Apelācijas instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā pievienojusies pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai argumentācijai (Civilprocesa likuma 432. panta piektā daļa) par nepieciešamību pušu tiesiskās attiecības apspriest saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām, kā arī šādā aspektā atzinusi /datums/ pušu slēgtā apsaimniekošanas līguma 3.6. punktu par netaisnīgu, jo tajā ietverts nesamērīgi liels līgumsods.

Vienlaikus pārsūdzētajā spriedumā atzīts, ka attiecībā uz apsaimniekošanas un komunālo maksājumu parādu, kas atbildētājai uzkrājies pēc pirmās instances tiesas sprieduma taisīšanas, apsaimniekošanas līguma 3.6. punktā pielīgtā un par netaisnīgu atzītā līgumsoda piemērošana tomēr ir attaisnojama, jo atbildētāja savu pienākumu maksāt par patērētajiem pakalpojumiem nav pildījusi gadiem ilgi, un šādā situācijā līgumsoda pieprasīšana no patērētāju tiesību aizstāvības viedokļa nav atzīstama par pretēju labticīguma prasībām.

Civillietu departaments atzīst, ka minētais secinājums ne tikai ir pretrunā tiesas iepriekš atzītajam, ka /datums/ pušu slēgtā apsaimniekošanas līguma 3.6. punkts ir netaisnīgs, jo tajā ietverts nesamērīgi liels līgumsods, bet arī neatbilst likumam.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Patērētāja tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitā daļa imperatīvi nosaka, ka attiecībā uz patērētāju līgumā

ietvertos netaisnīgos noteikumus tiesa strīda atrisināšanai nepiemēro.

Konstatējot starp profesionāli un patērētāju noslēgta līguma noteikuma negodīgumu, tiesa attiecīgo līguma noteikumu nepiemēro vispār (*sk. Eiropas Kopienu tiesas 2012. gada 14. jūnija spriedumu lietā Nr. C-618/10, 2013. gada 21. februāra spriedumu lietā Nr. C-472/11, 2013. gada 30. maija spriedumu lietā Nr. C-488/11*).

Tas nozīmē, ka līguma noteikumu atzīšana par netaisnīgu (negodīgu) tā piemērošanu attiecībā uz patērētāju izslēdz jebkurā gadījumā, tādējādi apstāklis, cik godprātīgi savas saistības pret pakalpojuma sniedzēju ir pildījis patērētājs, nav vērtējams.

[7.4] Šādos apstākļos Civillietu departaments atzīst par pamatotiem kasācijas sūdzībā izteiktos argumentus, ka tiesa strīda izšķiršanā nav pareizi piemērojusi materiālo tiesību normas, līdz ar to pārsūdzētais spriedums ir atceļams.

[7.5] Skatot SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" prasību daļā par līgumsoda piedziņu no jauna, atkārtoti lemjams arī ar to saistītais jautājums par tiesāšanās izdevumu piedziņu, tādēļ pārsūdzētais spriedums atceļams arī daļā, ar kuru no /pers. B/ atbildētājas un valsts labā piedzīti tiesāšanās izdevumi.

Tā kā spriedums tiek atcelts, atbildētājai saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu atmaksājama drošības nauda 284,57 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Civillietu departaments

nosprieda

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2014. gada 26. marta spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.
Atmaksāt /pers. B/ drošības naudu 284,57 EUR (divi simti astoņdesmit četri *euro*, 57 centi).
Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	(paraksts)	M. Senkāne
Tiesnese	(paraksts)	I. Lauka
Tiesnesis	(paraksts)	N. Salenieks

NORAKSTS PAREIZS
Tiesnese M. Senkāne
Rīgā 2017. gada 24. martā